

(2)
 Γιατί κ' ἡ ἀναρχία, ὁμοιάζει τὴν σκλαβιά,
 Να' ζῇμε σὰ θηρία, εἰς πλὴν σκληρὴ φατρία'.
 Καὶ τότε μὲ τὰ χεῖρι, φηλά σὸν Οὐρανόν,
 Ἀς πᾶσι ἀπ' τῆς καρδιάμας, ἐτῆτα σὸν Θεόν.
 Ἐδῶ συκώονται οἱ Πατρίωται ὄρδοι, ἃ ὑψώνοντες τὰς χεῖρας
 πρὸς τὸν Οὐρανόν, κέμνουν τὸν ὄρμον.
 Ὁρῶ κατὰ τῆς Τυραννίας, ἃ ἀναρχίας.
 Ὡς Βασιλεῦς τῷ Κόσμῳ, ὀρκίζομαι σὲ σὲ,
 Στὴν γνώμῳ τῶν Τυράννων, νὰ μὴ ἐλθῶ ποτ' .
 Μήτι νὰ τὸς δαλεύσω, μήτι νὰ πλανηθῶ,
 Εἰς τὰ παξίματάς, νὰ νὰ παραδοθῶ.
 Ἐν ὅσῳ ζῶ σὸν Κόσμον, ὃ μένος μὲ σκοπὸς,
 Γὰ νὰ τὸς ἀφανίσω, θὲ νὰ νύσσω σαθέρως.
 Πισὸς εἰς τὴν Πατρίδα, σωτρίσω τὸν ζυγόν,
 Ἀχάριστος γὰ νὰ μὲν, ὑπὸ τὸν Στρατηγόν.
 Κι ἂν παραβῶ τὸν ὄρμον, νὰ νύσσω ὁ Οὐρανός,
 Καὶ νὰ μὲ κατακλέψῃ, νὰ γένῃ σὰν καπνός.
 Τέλος τῷ Ὁρῶ.
 Σ' Ἀνατολὴν ἃ Δύσει, ἃ Νότον, ἃ Βορῆα,
 Γὰ τὴν Πατρίδα ὅλοι, νὰ χῶμεν μιὰ καρδιά.
 Στὴν πίσιντες κατ' ἑῶς, ἐλεύθεροι νὰ ζῇ,
 Στὴν δόξαν τῷ πολέμῳ, νὰ Τρέξωμεν μαζύ.
 Βυλγάρων, κὶ Ἀρβανῆων, Ἀρμένων, ἃ Ρῶμων,
 Ἀράβων, ἃ Ἀσσυρίων, μὲ μιὰ κοινὴ ὁρμή.
 Γὰ τὴν ἐλευθερίαν, νὰ ζώσωμεν σπαθί,
 Πῶς ἔμμεθα ἀντρεωμένοι, πάντῳ νὰ ξακυσθῶ.
 Ὅς ἂν τὴν Τυραννίαν, πῆγαν σὴ ξενιτιά,
 Στὸν τόπον τῶν κυδ' ἑῶς, ἃς ἐλθῇ τῶρα πια'.
 Καὶ ὅσοι τῷ πολέμῳ, τὴν πεχνὴν ἀγροικῶν,
 Ἐδῶ ἃς Τρέξῃ ὅλοι, τυράννης νὰ νύσσω.
 Ἡ Ρῶμων τὸς κρέζει, μὲ ἀγκάλαις ἀνοιχταῖς,
 Τὸς δίδει βίον, καὶ πόπον, ἀξίαις καὶ τιμαῖς.
 Ὡς πῶς Ὁφειλιάλλῳ, σὲ ξένος Βασιλεῖς.
 Ἐλθὲ νὰ γένῃ σὺλος, δικύσων τῆς φυλῆς.
 Κάλλιο γὰ τὴν Πατρίδα, κἀνίνας νὰ χαθῇ,
 Ἡ νὰ κρεμῶσθαι φῶντα, γὰ ξένοι σὸ σπαθί.

(3)
 Καὶ ὅσοι προσκυνοῦν, δὲν εἶναι πλὴν ἑχθροί,
 Ἀδελφία μας θὰ γένῃ, ἃς εἶναι κ' ἐθνικοί.
 Μὰ ὅσοι θὰ πολέμωσιν, ἀντίκρυ νὰ σταθῶν,
 Ἐκείνοι ἃ δικοίμας, ἂν εἶναι ἃς χαθῶν.
 Συλλιώταις, καὶ Μανιώταις, λιοντάρια ξακυσά,
 Ὡς πῶς σταῖς σπιλαῖσας, κοιμῶσθαι σφαλιστά.
 Μαυροβυτιῶ καπλάνια, Ὀλύμπ' ἃς σαυρανοί,
 Κὶ Ἀργεῶν τὰ ξενιτῆρα, γεννῶτε μιὰ ψυχὴ.
 Ἀνδρεῖοι Μακεδόνες, ὀρμήσατε γὰ μιὰ,
 Καὶ αἶμα τῶν τυράννων, ρυφῆτε σὰ θηρία'.
 Τῷ Σάββα ἃ Δανάβῳ, ἀδελφία Χριστιανοί,
 Μὲ τ' ἄρματα σὸ χεῖρι, κατ' ἑῶς ἃς φαῖ.
 Τὸ αἷμα ἃς βράσῃ, μὲ δίκαιον θυμῶν,
 Μικροὶ μαγὰ ὁμῶς, τυράννης τὸν χαμῶν.
 Λιβέντες ἀντρεωμένοι, Μαυροθαλασσινοί,
 Ὁ βάρβαρῳ ὡς πῶς, θὲ νὰ σῶς Τυραννίῳ.
 Μὴ κατρεῖται πλέον, ἀνίκητοι Λαζοί,
 Χωστῆτε σὸ μπογάζι, μ' ἑμῶς κ' ἑσὶς μαζύ.
 Διελφίνα τῆς θαλάσσης, ἀζδέρια τῶν Νησιῶν,
 Σὰν ἀσραπὴν χυστῆτε, κτυπᾶτε τὸν ἑχθρόν.
 Τῆς Κρήτης, ἃ τῆς Νίδρας, θαλασσινὰ πηλιὰ,
 Καίρετε εἰς τῆς Πατρίδος, νὰ κῦσε τὴν λαλιά.
 Κὶ ὅς ἂν εἶσι σ' ἑμῶς, σὰν ἀξία παιδιὰ,
 Οἱ Νόμοι σῶς περσάζειν, νὰ βάλλετε φατρία'.
 Μ' ἑμῶς κ' ἑσὶς Μαλιτῆς, γεννῶτ' ἑῶς κορμί,
 Κατὰ τῆς Τυραννίας, ριχθῆτε μὲ ὁρμή.
 Σῶς κρέζει ἡ Ἑλλάδα, σῶς θέλει σῶς ποιῆ,
 Ζυγὰ τὴν σωδρομύσας, μὲ μητρικὴν φωνή.
 Τὶ σίκαι Πασβαντζούγλα, πόσοι ἐκστατικός;
 Τινάξῃ σὸ Μπαλακάνι, φώλιασε σὰν ἀντὸς.
 Τὸς μπῆφες, ἃ κορῆες, καθόλα μὲ ψυφῆς,
 Μὲ τὸν βαγιά ἐνώσῃ, ἂν θέλῃ νὰ νικῆς.
 Σουλῆρα, ἃ Μπραῖλα, Σμαῖλι, ἃ Κυλί,
 Μπινδέρη, καὶ Χωτῆν εἰσὶν ἀποκαλεῖ.
 Στρατιῶματάς σῆλι, κ' ἐκείνα προσκυνοῦν,
 Γιατὶ σὴν τυραννίαν, νὰ ζῶσιν δὲν ἔμπορῶν.

(1)

ΥΜΝΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ

Παρ' ὅλης τῆς Γραικίας

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ

ΜΠΟΝΑΠΑΡΤΕ

Εἰς τὸν ἦχον τῆς Καρμανιόλας.

Τὶ θάμβῃ, κί' ἀμείβῃ χερσὶ,
Ὅπως μᾶς ἤλθ' ἐνθάδε παιδικά;
Μπουναπάρτε τὴν Μάλτα,
Τὴν πῦρε μὲ μίαν σάλτα·
Εἰβίβα Μπουναπάρτε,
Εἰς τὸν ντὺ γαυρόν;
Μετὰ τὴν νίκην τὸν πεζόν,
Εἰς τῆς Γραικίας τὸν Λαόν,
Σπένδει καὶ ἐγκαρδιάζει,
Πῶς τὸν ἐλευθερώνει·
Εἰβίβα Μ.

ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ (1757-1798)

Χαλκογραφία από τὸ βιβλίο: *Briefe eines Augenzeugen
der griechischen Revolution vom Jahre 1821...*, Halle 1824

(2)

Θάλασσα πᾶνσε τώρα πινέ,
Ζίφυρε φίσα τὰ πανιχέ,
Ο' Ἡῤωες νὰ φθάσῃ,
Εἰς τῶν Γραικῶν τὰ δάση.
Εἰβίβα Μ.

Γὰρ φασὴρ νυκτερινέ,
Κ' εἰσὺ ἀσὴρ ἀνυγερινέ,
Πλῆσιχ δότε φῶτα,
Στῆ Ἡῤωος τινώ ὅπα
Εἰβίβα Μ.

Ὡς ἀστραπὴ π' Ἀνατολάς,
Φαίνεται εἰς τὰς Δυσμάς.
Οὕτω κι' ὁ Μ. ποναπάρτω,
Αἷς λάμψη γῆς τὰ ἔκρη.
Εἰβίβα Μ.

Τὸ ῥοπαλόνοσ Ἡρακλῆ,
Τ' ἀνίκητον, καὶ τὸ ταχύ,
Τὰ ἄνω κατ' ἄς φέρῃ,
Τὸ πλῆθος τὸ προσμένει.
Εἰβίβα Μ.

(3)

Εἰλὰς, Ἡΰπειρος, καὶ Μωρια',
Κι' ὅλη Γραικῶν ἡ γεννα',
Τὸν ῥύστη καρτεροῦμεν,
Χερὶς νὰ διγιομῶμεν.
Εἰβίβα Μ.

Φθάσει Ἡῤάων Πρέσβε,
Σῶπε Γραικίαι Πρύγони,
Κι' αὐτὴ χρυσὰς κολόνας,
Σὶ κάμει εἰς αἰῶνας.
Εἰβίβα Μ.

Νὰ ζῇ, νὰ ζῇ, ὧς τρεῖς νὰ ζῇ,
Ὁ Μπόνα πάρτε κι' ὅλ' μαζύ.
Αἷς ἔλθῃ τὸν ζητῶμεν,
Κ' ἡμεῖς μαζύ κενῶμεν.
Εἰβίβα Μ.

Ποίημα Χριστοφίτου τῷ Περραιῶ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

(10)

Ἀντι' ἐξῆσαν σὺ Δυμῖα,
 Μισθόντες τὴν κακὴν σκλαβιά·
 Γὰρ τὴν ἐλευθερίαν,
 Πηδῶσαν σὴν φωτιά·
 Λοιπὸν τί καρτεροῦμεν;
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.
 Ἀπόφασις, εἰ ἡ ὁρμή,
 Ἀνδρεία, καὶ ἡ συμβολή,
 Τυράννης δίδων δρόμον,
 Μαζὺ καὶ μέγαν τρέμον·
 Λοιπὸν ἀγριωθῆτε,
 Μὲ χαρὰ σὴν Τυρκιά.
 Ἀρπάξατε τώρα σπαθιά,
 Καὶ τρέξατε σὰν τὰ θηρία;
 Χυθῆτε σὴν Γραικίαν,
 Βγάλτε τὴν τυραννίαν,
 Καὶ δότε λευθερίαν,
 Μὲ χαρὰ, μωρὲ παιδιά.
 Λόγχοι, βανὰ, εἰ λαγκαδιᾶς,
 Ἀς σράψουν ἀπὸ φωτιᾶς·
 Φωναῖς, φόβος, εἰ τρέμεις,
 Γεμίσατε τὰς δρόμους·
 Νὰ διώξετε τὸν Τυράννην,
 Μὲ χαρὰ, μωρὲ παιδιά.

(11)

Νὰ λάμψῃ πάλιν ὁ Σταυρὸς,
 Ἀς ἔρχεται τώρα ὁμπρὸς,
 Νὰ ἴδωσι τὰ ἄστρα,
 Τὸς πύργους, καὶ τὰ κάστρα,
 Νὰ πέφτουν τῶν τυράννων,
 Στὴ φωτιά, μπρὲ παιδιά.
 Τὰ ἔθνη πᾶς δὲν μᾶς ψιφῶν,
 Πατρίδα, Γένος ὀνειδῶν·
 Ἀς ἴδωσιν ἀνδρείαν,
 Κι ἄς λάβωσι δειλίαν,
 Νὰ πίσουν, νὰ σπαράξουν,
 Στὴ φωτιά, μπρὲ παιδιά.
 Ν' ἀρχήσουν τώρα νὰ λαλῶν,
 Μὲ ὄργανα νὰ κελεύδων,
 Ἡ Μῦσαις τὴν ἀνδρειάνμην,
 Τώρα σὴν λευθεριάνμην,
 Πῶς τρέχομεν μὲ πέδον,
 Καὶ χαρὰ σὺ φωτιά.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Ε Ν Κ Ε Ρ Κ Υ Ρ Α ,
Χ ρ ό ν ο ς ἑ κ τ ο ὂ Πολιτικός .

(6)

Νά λάμψη πάλιν λευθεριά,
 Ως ἦτον τότε μία φορέ·
 Κ' ἴσας χρυσὰς κολύμπας,
 Σὺς κάμουν εἰς αἰῶνας,
 Νά ἦσι δ' ἄλ' μὴ μὲν.
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.
 Ο' σ' ἄσφα ἔχ' ὁ Οὐρανός,
 Κι ὅσας φωτιάς ὁ κεχυνός·
 Τόσας φεραῖς ὁμοίως,
 Ο' Μποτζαρης ἀνδρείως,
 Εὐνίκοι μὲ δόξαν,
 Τὴν Τερκιά, μωρὲ παιδιά.
 Μωγκοβαλὲς ξακουτοί,
 Ο' π' ἔσται σὰν τὸν Ἡρακλῆ,
 Τυράννης Οὐσμάνης,
 Τὸς ἔχον σὰ γαῖδάρας,
 Σὰν τίγρεις γιγρὸνίζον,
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.
 Ο' δ' ἄλ' εἶναι τρομεροί,
 Κι ὁ Κιρκίσις πολμηροί,
 Ο' ἔμουν εἰς τὴν Τερκίαν,
 Χαρεῖς κάμματα δειλίας·
 Σκοτώνει τὸς Τυράννης.
 Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.

(7)

Χρυσάκις τῶρα εἶν' καλός,
 Καὶ ὁ Μπολχαβας δυνάτης·
 Ἀν' βγάλαν τὰ σπαθιάτους,
 Ἀλλ' ὅτ' τὴν Τερκιάτους,
 Ζητῶντες λευθερίαν,
 Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.
 Ο' Λιζέ, καὶ ὁ Κομπολῆς,
 Μποσδέκης, καὶ ὁ Κωσαντῆς,
 Ταπάνης, καὶ Γκιθῶνης,
 Νά ἔσιν εἰς τὸς αἰῶνας·
 Εἶν' ἄνδρες ξακουμένοι
 Στὸ Δυνιά, μωρὲ παιδιά.
 Σταθάς, Σπριάνης, καὶ ὁ Παπ' ὡς,
 Κι ὁ Κοντογιάννης π' ἄλ' ἄλ' ἄλ',
 Ως ταῦρ αὐτοὶ μὲ γκρίζον,
 Τυράννης φοβερίζον,
 Πατῶν τὴν Τυραννίαν,
 Μὲ χαρὰ, μωρὲ παιδιά.
 Ο' Βαρνακίτης εἶν' φρικτός,
 Καὶ ὁ Μιχάλης φοβερός,
 Τζιανάκης, καὶ Νικόλας,
 Ν' ἔχον χρυσὸς αἰῶνας.
 Ποτέ τις δὲν φοβῶνται,
 Τὴν Τερκιά, μωρὲ παιδιά.

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΘΗΝΑΝ

(4)

Γκιρτζῆ πλιά μὴ κοιμᾶσαι, συκῶς μὲ δερμῶ,
 Τὸν Μπρῆσια νὰ μωιάσῃς, ἔχεις τὴν ἀφορμῶ.
 Καὶ σὺ πῶς τὸ Χαλίπι, ἐλεύθερα φρονεῖς,
 Πασιᾶ καρδὸν μὴ χάνεις, σὸν κᾶμπον νὰ φαῖς.
 Μὲ τὰ στρατεύματάς, εὐθὺς νὰ συκωθῇς,
 Στῆς Πύλεις τὰ φερμάγια, πᾶν νὰ μὴ δοθῇς.
 Τῷ Μισιργιῷ ἀσλάνια, γιὰ πρῶτῃσας δ' ἄλια,
 Δικόνσας ἓνα Μπίι, κᾶματι Βασιλιά.
 Χαράτξι τ' Αἰγύπτῳ, σὺν Πῶλ' ἄς μὴ φαῖς,
 Γιὰ νὰ φοβῆς ὁ λύκος, ὅπῃ σᾶς τυραννεῖ.
 Μὲ μιὰ καρδιάν ὅλοι, μία γνώμῳ, μία ψυχῇ,
 Κτυπᾶτε τῷ Τυράντῳ, τὴν ῥίζαν νὰ χαθῇ.
 Ν' ἀνάψωμεν μία φλόγα, σὲ ἄλλῳ τὴν Τερκιά,
 Νὰ τρεῖξ' ἀπὸ τὴν Μπόσια, εἰς τὴν Ἀραπιά.
 Ψυχὰ σὰ μωαϊράκια, συκῶς τὸν Σταυρὸν,
 Καὶ σὰν ἀστροπελίκια, κτυπᾶτε τὸν ἔχθρῳ.
 Ποτὲ μὴ σοχασθῆτε, πῶς εἶναι δυνατὸς,
 Καρδιοκτυπᾶ εἰς τρέμει, σὰν τὸν λαγὼ κὶ αὐτὸς.
 Τρακόσιοι γκιρτζιαλίδες, τὸν ἔχου νὰ δῇ,
 Πῶς δὲν ἔμπορῇ μὲ τόπια, μπερσάτῳ εἰς ἐγγῇ.
 Λοιπὸν γιὰτὶ ὀργῆτε, τί σῖκεσθε νικροί;
 Ξυπνήσατε μὴν εἶσθε, ἐνάντιοι κ' ἐχθροί.
 Πῶς οἱ Προπάτορές μας, ὀρμῶσαν σὰ θιερὴ,
 Γιὰ τὴν ἐλευθερίαν, πηδᾶσαν σὺ φωτιᾷ.
 Ἐτξὶ κ' ἡμεῖς, ἀδελφια, ν' ἀρπάξωμεν γιὰ μιὰ,
 Τ' ἄρματα εἰς νὰ βγῶμεν, ἀπ' τὴν πικρὴ σκλαβιά.
 Νὰ σφάξωμεν τὸς λύκους, πῶς σὸν ζυγὸν βασῶν,
 Καὶ Χρυσιανῶς, εἰς Τέρκους, σκληρὰ τὸς τυραννεῖ.
 Στιργιᾶς, εἰς τὸ πλάγῳ, νὰ λάμψῃ ὁ Σταυρὸς,
 Καὶ σὺν δικαιοσύνῳ, νὰ σκίψῃ ὁ ἔχθρῳ.
 Ο' Κόσμος νὰ γλυτώσῃ, ἀπ' αὐτὴν τὴν πληγῇ,
 Κ' ἐλεύθεροι νὰ ζῶμεν, ὀδελφια εἰς τὴν Γῆ.
 Πέρας μὲν εἶδε,
 Ἦν δὲ αὖτε πρὸς τὴν πόλιν.

Λύρα καὶ ἰσοκύβητος ἔργον τοῦ Κωνσταντίνου Καραϊσκάκη

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Καὶ τὰ τρία ἔντυπα εἶναι τυπωμένα στὴν Κέρκυρα, ὅπως φανερώνουν οἱ σχετικές ἐνδείξεις στὶς τελευταῖες σελίδες τους. Ἔτος ἐκδόσεως ὑπάρχει μόνο στὸ τρίτο ἔντυπο: *Χρόνος ἔκτος Πολιτικός*. Τὸ ἀναγραφόμενο ἐδῶ ἔτος εἶναι τὸ 1798, ἔκτο ἔτος τοῦ ἡμερολογίου ποὺ εἶχε καθιερώσει ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία. Ἀπὸ ἄλλες ἐνδείξεις φαίνεται ὅτι ἡ ἐκτύπωση ἔγινε τὸν Ἰούνιο τοῦ 1798. Τὸν ἴδιο καιρὸ – τὶς ἴδιες μέρες ἢ λίγο πρωτότερα – τυπώθηκαν καὶ τὰ δύο ἄλλα ἔντυπα. Ἀπὸ τὰ δημοσιευόμενα τραγούδια μόνο στὸ τρίτο, στὸν Ὑμνο στὸν Μποναπάρτε, ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ συνθέτη του: *Ποίημα Χριστοφόρου τοῦ Περάιβου*. Τὰ δύο ἄλλα, ὁ γνωστός *Θούριος* τοῦ Ρήγα καὶ ὁ *Πατριωτικὸς Ὑμνος*, ποὺ ἀποδίδεται ἐπίσης στὸν Ρήγα, ἐκδίδονται, πιθανότατα σκόπιμα, ἀνωνύμως: τὴ στιγμή ποὺ τυπώνονταν τὰ τραγούδια ὁ Ρήγας πιθανῶς δὲν εἶχε θανατωθεῖ ἀκόμη, καὶ πάντως δὲν ἦταν γνωστὴ στὴν Κέρκυρα ἡ τύχη του, καὶ ὁ ἐκδότης ἀπέφυγε νὰ σημειώσει σ' αὐτὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ρήγα γιὰ νὰ μὴν ἐπιβαρύνει περισσότερο τὴ θέση του.

Ἡ πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἐκδοση τῶν τραγουδιῶν ἀνήκει στὸν Περραιβὸ (c.1774-1863). Σύντροφος τοῦ Ρήγα καὶ συνοδοιπόρος του, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1797, ἀπὸ τὴ Βιέννη στὴν Τεργέστη, ὁ Περραιβὸς συλλαμβάνεται ἐκεῖ ἀπὸ τὶς αὐστριακές ἀρχές μαζί με τὸν Ρήγα καὶ ἀνακρίνεται, ἀλλὰ χάρις στὴ συνδρομὴ τοῦ γάλλου προξένου διαφεύγει τὸν κίνδυνο καὶ καταφεύγει στὶς ἀρχές τοῦ 1798 στὴ γαλλοκρατούμενη Κέρκυρα. Τὸ φιλελεύθερο δημοκρατικὸ κλίμα ποὺ ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ καὶ «ὁ ὑπὲρ πατρίδος ἐνθουσιασμός τῶν Ἑπτανησίων, καὶ Στερεοελλαδιτῶν ἡρέθισαν αὐτόν», ὅπως γράφει ὁ ἴδιος στὴ *Βιογραφία* τοῦ Ρήγα (1860), «νὰ δευτεροτυπώσῃ τὰ δύο ἄσματα τοῦ Ῥήγα» καὶ μαζί μ' αὐτὰ καὶ ἓνα δικό του. Πρόκειται βέβαια γιὰ τὰ τραγούδια ποὺ περιέχονται στὰ τρία παραπάνω φυλλάδια.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὰ δύο πρῶτα τραγούδια, ὁ *Θούριος* καὶ ὁ *Πατριωτικὸς Ὑμνος*, εἶχαν τυπωθεῖ γιὰ πρώτη φορὰ στὰ τέλη τοῦ 1797 στὴ Βιέννη, μαζί με ἄλλα κείμενα τοῦ Ρήγα. Ὁ *Θούριος* εἶχε περιληφθεῖ στὴ *Νέα Πολιτικὴ Διοίκηση*, ἐνῶ ὁ *Πατριωτικὸς Ὑμνος*, μαζί με ἓνα ἀκόμη ἐπαναστατικὸ τραγούδι, στὸ *Ἐγκόλπιον*, τὸ ὁποῖο κατασχέθηκε ἀπὸ τὴν αὐστριακὴ ἀστυνομία πρὶν ἀκόμη κυκλοφορήσῃ. Ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὰ ὅμως δὲν ἔχει σωθεῖ κανένα ἀντίτυπο. Τὸ τρίτο τραγούδι, ὁ Ὑμνος στὸν ἀρχιστράτηγο Μποναπάρτε, εἶχε συντεθεῖ ἀπὸ τὸν Περραιβὸ ἀμέσως μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Μάλτας ἀπὸ τὸν Βοναπάρτη (10-13 Ἰουνίου 1798) καὶ ἀπηχοῦσε τὶς διάχυτες προσδοκίες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὰ γαλλικὰ στρατεύματα. Ὡς πρότυπό του ὁ Περραιβὸς χρησιμοποίησε τὸν *Πατριωτικὸ Ὑμνο*. Καὶ οἱ δύο συνθέσεις ἔχουν τὴν ἴδια στιχουργικὴ μορφή καὶ τραγουδιῶνται – ὅπως ἀναγράφεται στὸν Ὑμνο τοῦ Περραιβοῦ, ἀλλὰ ὄχι στὸν *Πατριωτικὸ Ὑμνο* – στὸν «ἦχον τῆς Καρμανιόλας»: στὸν μουσικὸ σκοπὸ τοῦ ὁμώνυμου γαλλικοῦ τραγουδιοῦ, ποὺ ἀπὸ τὸ 1792 εἶχε μεγάλη λαϊκὴ ἀπήχηση στὴν ἐπαναστατημένη Γαλλία.

Ἡ κερκυραϊκὴ ἐκδοση τοῦ *Θούριου* παραδίδει τὸ τραγούδι στὴ μορφή ποὺ

εἶχε τυπωθεῖ πρὶν ἀπὸ μερικὸς μῆνες στὴ Βιέννη: ἔγινε, δηλαδή, με βάση τὸ ἐπαναστατικὸ ἔντυπο τοῦ Ρήγα *Νέα Πολιτικὴ Διοίκηση*, ποὺ περιεῖχε τὸν *Θούριο*, ἢ ἓνα πιστὸ ἀντίγραφο του. Ἀντίθετα, ἀβέβαιη εἶναι ἡ πηγὴ ποὺ χρησιμοποίησε ὁ Περραιβὸς γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ *Πατριωτικοῦ Ὑμνου*. Καθὼς ἡ ἐκτύπωση τοῦ *Ἐγκολπίου*, ποὺ περιεῖχε καὶ τὸ τραγούδι αὐτό, δὲν εἶχε ὁλοκληρωθεῖ ὅταν ὁ Περραιβὸς με τὸν Ρήγα ἔφυγαν ἀπὸ τὴ Βιέννη γιὰ τὴν Τεργέστη, εἶναι πιθανὸ νὰ χρησιμοποίησε γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ *Πατριωτικοῦ Ὑμνου* ἓνα ἀντίγραφο ἢ νὰ τὸν τύπωσε ἑστὶ ὅπως τὸν εἶχε διατηρήσει στὴ μνήμη του. Ὅπως καὶ νὰ ἔχουν τὰ πράγματα, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ὅτι ἡ ἐκδοση τῆς Κέρκυρας παραδίδει τὴν παλαιότερη ἔντυπη μορφή τόσο τοῦ *Πατριωτικοῦ Ὑμνου* ὅσο καὶ τοῦ *Θούριου*.

Τὰ ἔντυπα τοῦ 1798, ποὺ ἀναπαράγονται ἐδῶ πιστά, εἶναι τὰ μόνα γνωστὰ ἀντίτυπα τῆς κερκυραϊκῆς ἐκδόσεως, πράγμα ποὺ δὲν εἶναι ἄσχετο με τὴν τύχη τους. Βιογραφώντας τὸν Ρήγα ὁ Περραιβὸς στὰ 1860, σημειώνει ὅτι μετὰ τὴν ἐκδίωξη τῶν Γάλλων ἀπὸ τὰ Ἑπτάνησα ἀπὸ τὸν ρωσοτουρκικὸ στόλο καὶ τὴν ἐγκαθίδρυση ἐκεῖ τοῦ νέου καθεστώτος, ἀναγκάστηκε «νὰ ρίψῃ καὶ πυρπολήσῃ εἰς τὸν φοῦρνον ἅπαντα τὰ δευτεροτυπωθέντα ἄσματα τοῦ Ῥήγα ὁμοῦ καὶ τὸ ἰδικόν του». Ἡ δὴλωση αὐτὴ τοῦ Περραιβοῦ καὶ οἱ μεταγενέστερες περιπέτειες τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ ἀρχείου του ἐξηγοῦν τὴ σπανιότητα τῶν ἐντύπων. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι στὰ 1860 ὁ Περραιβὸς δὲν εἶχε στὰ χέρια του κανένα ἀντίτυπο τῶν φυλλαδίων καὶ χρειάστηκε νὰ ἐπιστρατεύσῃ τὴ μνήμη του γιὰ νὰ παραθέσει στὴ *Βιογραφία* τοῦ Ρήγα, με ὀρισμένες ἀλλοιώσεις καὶ προσθήκες καὶ κυρίως μεταθέσεις στίχων, τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ *Θούριου* καὶ λίγες στροφές ἀπὸ τὸν *Πατριωτικὸ Ὑμνο*. Ὁ ἴδιος φαίνεται ὅτι εἶχε ξεχάσει ποιό ἦταν τὸ δικό του τραγούδι ποὺ τύπωσε στὴν Κέρκυρα: ἀντὶ γιὰ τὸν Ὑμνο στὸν Μποναπάρτε γράφει ὅτι εἶχε τυπώσει τὸ γνωστὸ ἐπαναστατικὸ τραγούδι *Τί καρτερεῖτε, φίλοι καὶ ἀδελφοί...*, τὸ ὁποῖο καὶ παραθέτει, διεκδικώντας τὴν πατρότητά του. Ἀς σημειωθεῖ ὅτι τὸ τραγούδι αὐτό ἔχει ταυτιστεῖ ἀπὸ τὸν Παν. Πίστα με τὸ δεύτερο ἐπαναστατικὸ τραγούδι τοῦ *Ἐγκολπίου* τοῦ Ρήγα (π. Ἑλληνικά, 1969).

Τὰ σωζόμενα μοναδικὰ ἀντίτυπα τῆς κερκυραϊκῆς ἐκδόσεως προέρχονται ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τοῦ Ἀνδρέα παπα-Ἰδρωμένου (1764-1843), στενοῦ φίλου καὶ συνεργάτη τοῦ Περραιβοῦ. Ἀπ' αὐτὸν πέρασαν στὸν Ἀνδρέα Μ. Ἰδρωμένο (1853-1917), κατόπιν στὸν Φάνη Μιχαλόπουλο (1901-1960) καὶ τέλος στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τῆς συλλογῆς Ἰδρωμένου, ὑπῆρχε ἓνα ἀκόμη, αὐτὸ με τὸν *Πατριωτικὸ Ὑμνο*, στὴν κατοχὴ τοῦ Παύλου Λάμπρου. Τὸ ἀντίτυπο αὐτὸ παρουσιάστηκε τὸ 1884 σὲ ἐκθεση ἐθνικῶν χειμηλίων καὶ τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Μιχαὴλ Π. Λάμπρος ἀναδημοσίευσε ἀπ' αὐτὸ τὸν *Πατριωτικὸ Ὑμνο* στὸ περιοδικὸ *Παρνασσός*. Ἀρχετὰ χρόνια ἀργότερα, τὸ 1898, ὁ Σπυρίδων Π. Λάμπρος σὲ μελέτη του στὸ περιοδικὸ *Ἐθνικὴ Ἀγωγή* ἀναδημοσίευσε ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τῆς συλλογῆς Ἰδρωμένου τὸν *Θούριο* τοῦ Ρήγα καὶ τὸν Ὑμνο στὸν Μποναπάρτε τοῦ

(8)

Τξαχίλας, Υἱράς, κι' ὁ Κονιός,
 Δημόκας, καὶ ὁ Κατζαρός,
 Ο' Μίνδαλος, καὶ Φώτης,
 Τυράντων εἶν' διώκτης.
 Αὐτοὶ πάντα νικῶνε,
 Μὲ χαρὰ τῷ Τερκί.
 Νικολαῖοι τρομεροί,
 Καὶ ὁ Καγκιόζης πολυμῆ.
 Διέπε τὸν Ζαχαρία,
 Πῶς τρώγει τῷ Τερκί,
 Τὸ Γένος γιὰ νὰ σώσῃ,
 Μὲ χαρὰ, μπρὲ παιδιά.
 Ο' Χρυσαντόκης, κι' ὁ Γιέννης,
 Τζηβάρας, καὶ ὁ Τζιαμπαλῆς.
 Διέε τὸν Κολοκοτρέη,
 Πόσος ἐχθρὸς σκοτώνει,
 Καὶ Τρέχον σὰ θυρία,
 Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.
 Κι' ἄλλοι ἀμέτρητοι πολλοί,
 Καπιτανεῖοι τρομεροί,
 Πῶς τρέχον σὰ θυρία,
 Ξεσχίζον τυραννίαν,
 Καὶ θείλουν λευθερία.
 Στὴ φωτιά, μπρὲ παιδιά.

(9)

Αὐτοὶ Τυράντους δὲν ψηφῶν,
 Κ' ἐλεύθεροι σὸν Κόσμον ζῶν.
 Πλῆθος, ζωὴ, τιμήτης,
 Εἶν' μόνον τὸ σπαθίτης.
 Καὶ τρέχον γιὰ τῷ δόξει,
 Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.
 Α'λέξανδρε τώρα νὰ βγῇς,
 Α'πὸ τὸν τάφον, καὶ νὰ ἰδῇς,
 Τῶν Μακεδόνων πάλιν,
 Ἀνδρείααν τῷ μεγάλῳ,
 Πῶς τὸς ἐχθρὸς νικῶνε,
 Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.
 Ο' Λεωνίδας πῶς νὰ ζῇ,
 Μὲ τὸς τρακόσις τὸ μυζῶν,
 Νὰ ἰδῇ τὸν Σπαρτιάτη,
 Πῶς ρίχνεται σὰν ἀτὴ.
 Τρώγει, παῖε, ξεσχίζει
 Τῷ Τερκί, μπρὲ παιδιά.
 Αὐτὸς κ' ἡμεῖς τὸς θαυμαστὸς,
 Ἡρώας, κι' ἄλλος ἐκλεκτὸς,
 Ἀς μιμηθῶμεν τώρα,
 Μὴ χάνωμεν τῷ ὥρα,
 Ο'τ' εἶναι πύργοίμας
 Στὴ φωτιά, μπρὲ παιδιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

(Ρήμα του φεραίον)

(1)

ΥΜΝΟΣ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ

Τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς Γραικίας.

Πρὸς ξαναπόκτησιν τῆς αὐτῶν Ἑλευθερίας.

Ὅλα τὰ Ἑθνη πολέμῳ,
Καὶ σὺς Τυράννης τὰς ὀρμῶν,
Ἐκδίκησιν γυρεύον,
Καὶ τὰς ἐξολοθρεύον,
Καὶ τρέχον γιὰ τὴν δόξαν,
Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.

Κ' ἐκεῖνα πᾶ ἀποκοτῶν,
Ὅτι κ' ἂν θείων ἀποκοτῶν.
Διέτε τὴν Ἰταλίαν,
Πῶς πῆρ' ἑλευθερίαν,
Καὶ τρέχει γιὰ τὴν δόξαν,
Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.

Ἐτζί κ' ἡμεῖς, ὦ ἀδελφοί,
Νὰ συγκωθῶμεν μὲ ὀρμὴν,
Ἐκδίκησιν ζητῶντες,
Τυράννης ἀπωλῶντες,
Γιὰ τὴν ἑλευθερίαν,
Μὲ χαρὰ, μὲ παρὰ.

Α

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

(1)

ΙΣΟΤΗΣ

ΘΟΥΡΙΟΣ,

Ἦτοι Οἰμητικὸς Πατριωτικὸς Ὑμνος πρῶτος, εἰς τὸν ἦχον,

ΜΙᾺ Α ΠΡΟΣΤΑΓΗ ΜΕΓΑΛΗ.

Ὡς ποτε παλικάρια νὰ ζῶμεν σὰ σινά,
 Μονάχοι σὰ λιοντάρια, σαῖς ράχαις σὰ βυνά;
 Σπηλαῖς νὰ κατοικῶμεν, νὰ βλέπωμεν κλαδιά,
 Νὰ φύγωμ' ἀπ' τὸν Κόσμον, γὰ τὴν πικρὴ σκλαβιά.
 Νὰ χάνωμεν ἀδελφία, Πατρίδα, ἔ Γονεῖς,
 Τὸς φίλους, τὰ παιδιάμας, κί ὅλους τὸς συγγενεῖς.
 Καλλιῶναι μᾶς ὥρας ἐλεύθερον ζωή,
 Παρὰ σαράντα χεῖνοι σκλαβιά, ἔ φυλακή.
 Τί σ' ἀφελεῖ ἀν ζήσης, καί εἶσαι σὴ σκλαβιά,
 Στοχάσθ' πῶς σὲ ψεύδον κἀθ' ὥραν σὴ φωτιά.
 Βεζύρης, Δραγυμάντ', Ἀφέντης κί ἀν σαδῆς,
 Ο' Τύραντ' ἀδίκως, σὲ κάμει νὰ χαθῆς.
 Δαλεύεις ὅλ' ἡμέρα, σὲ ὅ,τι κί ἀν σοὶ πῆ,
 Κί αὐτὸς πασχίζει πάλιν, τὸ αἷμά σου νὰ πιῇ.
 Ο' Σῶτ' εἰς, κί ὁ Μυρδός, Πιτράκης, Σικαβῆς,
 Γγίκας, ἔ Μαυρογίνης, κἀθρέπτῃς εἰν' νὰ ἰδῆς.
 Ἀνδρεῖοι Καπετάνοι, Παπάδες, λαῖκοι,
 Σκοτώθηκαν κί Ἀγάδες, μὲ ἀδίκον σπαθί.
 Κί ἀμέτρητ' ἄλλοι τόσοι, ἔ Τῶκοι, ἔ Ρῶμοι,
 Ζωῶν, ἔ πλῆτον χάνον, χωρὶς κάμμιαν' ὀφρμή.
 Εἰλᾷτε μ' εἶνα ζῆλον, σὲ Τῶτον τὸν καεῖν,
 Νὰ κάμωμεν τὸν ὄρκον, ἐπάνω σὸν Σταυρόν.
 Συμβάλλας πεσκομμένους, μὲ πατριωτισμὸν,
 Νὰ σῶσιν εἰς τὴν εὐρίαν, νὰ εἰσὶν ὁρισμὸν.
 Οἱ Νῆμοι, ἔ πᾶσι, ἔ μὲν, ἔ σὺν,
 Κἀντὶ τὸν ὄρκον, ἔ τὴν εὐρίαν, ἔ τὸν ὁρισμὸν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΕΡΡΑΙΒΟΣ (c.1774-1863)

Ξυλογραφία από το βιβλίο του Ἀναστασίου Ν. Γούδα,
Βίοι Παράλληλοι, τ. Ε΄, Ἀθήνα 1872

(4)

Τὸ καὶ εὖς νὰ δοξασθῇς,
 Ύψις, καὶ σῶμα νὰ σωθῇς,
 Τ' ἀδελφιασθὲν νὰ γλύσῃς,
 Τυράννης νὰ τζακίσῃς,
 Κ' ἐλεύθεροι νὰ ζῶμεν,
 Στὸ Δυνιὰ, μπρὲ παιδιά.

Ὅποιος λοιπὸν εἶναι καλὸς,
 Κι' ὀρθόδοξος χριστιανὸς,
 Μὲ τ' ἄρματα σὸ χεῖρ,
 Ἀ'ς δαμάσῃ σὰ ξευτέρη,
 Τὸ Γένος Τ' νὰ σώσῃ,
 Μὲ χαρὰ, μπρὲ παιδιά.

Σταυρὸς, ἡ πίστις, καὶ καρδιά,
 Δαφνίαι, καὶ καλὰ σπαθιά,
 Γκεμίζον τυραννίαν,
 Τιμῶν ἐλευθερίαν,
 Ὅπως ἔδωκεν ὁ Πλάτης,
 Στὸ Δυνιὰ, μωρὲ παιδιά.

Ἀ'ὗτος πῶς βλέπεται ἀντικρὺ,
 Εἶναι Κονιάριδες χοντροί,
 Κ' ἐσεῖς μωρὲ παλικάρια
 Εἶσε σὰν τὰ λιοντάρια,
 Κτυπᾶτε τὸς Τυράννης,
 Μὲ χαρὰ σὺ φωτιά.

(5)

Ντουντῆμικα πλατυὰ φορῶν,
 Χωρὶς πελάφι δὲν μπορῶν,
 Μία ὥρα δὲν περσύνον,
 Χωρὶς καφφεὶ πιθύνον.
 Λοιπὸν τί τὸς φοβῆσθε;
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.

Ἡ' περσικήτες εἰν' αὐτῇ,
 Καθὼς ξυπνύσῃ τὸ ταχύ.
 Ἀνάσθοντες, καὶ ντῖρα,
 Ὡς τὸν κακὴτες μέρα.
 Ὡς πότε τὸς βασᾶτε;
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.

Ἀ'ρβανητιά, καὶ ἡ Τερκιά,
 Χένει καὶ νῶν, καὶ μυελὰ,
 Ὅταν θὰ συκωθῇτε,
 Κι' ἀπάνωτες χυθῇτε,
 Τρέμουν κι' ἀνατρεχνιάζον.
 Στὴ φωτιά, μπρὲ παιδιά.

Καπιτανεῖοι ὀδελφοί,
 Ἡ'ρωες ἄνδρες θαυμαστοί,
 Καρὸς εἰν' πολεμεῖτε,
 Τυράννης μὲν ἀφῆτε,
 Τ' ἀδελφιαμας νὲ γλύσον.
 Στὴ φωτιά, μωρὲ παιδιά.

Περραιβοῦ, καθὼς καὶ δύο στροφές, τὴν πρώτη καὶ τὴν τελευταία, ἀπὸ τὸν Πατριωτικὸν Ὑμνον (ἡ μελέτη ἔχει περιληφθεῖ στὸ ἔργο του *Μικταὶ Σελίδες*, 1905). Ἀπὸ τὴ συλλογὴ Ἰδρωμένου ἀναδημοσίευσε τὸν *Θούριο* καὶ ὁ Σπυρ. Μ. Θεοτόκης (*Ἀναμνηστικὸν τεῦχος τῆς Πανιονίου Ἀναδρομικῆς Ἐκθέσεως*, Α', 1914). Ἄς σημειωθεῖ, τέλος, ὅτι ἀπὸ κάποια στιγμή καὶ ὕστερα τὰ ἔντυπα τῆς συλλογῆς Ἰδρωμένου ἔπαψαν νὰ εἶναι προσιτὰ καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἐκδότες τοῦ *Θούριου* καὶ τοῦ *Πατριωτικοῦ Ὑμνου* χρησιμοποίησαν τὶς ἀναδημοσιεύσεις τοῦ Σπυρίδωνος καὶ τοῦ Μιχαήλ Λάμπρου.

Μὲ τὴν ἀνατύπωση τῶρα τῶν κερκυραϊκῶν ἐντύπων ἔχουμε μπροστὰ μας τὰ κείμενα τῶν τραγουδιῶν τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ Περραιβοῦ ὅπως τυπώθηκαν πρὶν ἀπὸ διακόσια χρόνια στὴν Κέρκυρα. Ἄν καὶ τὰ κείμενα αὐτὰ τὰ γνωρίζουμε ἀπὸ τὶς ἀναδημοσιεύσεις τους — οἱ οὐσιαστικὲς διαφορὲς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα εἶναι ἐλάχιστες — ἡ παρούσα ἀνατύπωση μᾶς προσφέρει κάτι περισσότερο: τὴν αὐθεντικὴ μορφή τῶν κειμένων μὲ τὶς τυπογραφικὲς ἰδιοτυπίες τους καὶ τὴν ὀρθογραφία καὶ τὴ στίξη τους, ποὺ δὲν ἔχουν ἀναπαραχθεῖ πιστὰ στὶς ἀναδημοσιεύσεις.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ

Τὸ σημείωμα αὐτὸ στηρίχθηκε, κυρίως, στὶς ἐργασίες τοῦ Λέανδρου Βρανούση γιὰ τὸν Ρήγα· ἰδιαίτερα, στὴν ἀνακοίνωσή του «*Θούρια τοῦ Ρήγα (τυπωμένα τὸ 1798) καὶ χειρόγραφα τοῦ Βηλαρά*», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 56, 1981, σ. 299-312 καὶ στὴ μελέτη του «*Ὁ "Πατριωτικὸς Ὑμνος" τοῦ Ρήγα καὶ ἡ ἐλληνικὴ "Καρμανιόλα"*», Ἀθήνα 1960· πβ. τὴ δίτομη ἐκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Ρήγα: *Ρήγας Βελεστινλῆς-Φεραῖος*, ἐπιμ. Λ. Βρανούσης, Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασσικῶν, Ἀθήνα 1968-1969.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΡΗΓΑ ΚΑΙ Ο ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΜΠΟΝΑΠΑΡΤΕ ΤΟΥ ΠΕΡΡΑΙΒΟΥ

Τὸ Κέντρον Ἑρεύνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ Νέου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν με ἀφορμὴ τῇ συμπλήρωσιν διακοσίων χρόνων ἀπὸ τῇ θανάτῳ τοῦ Ρήγα Βελεστινλή (Ἰούνιος 1798), τοῦ ὁραματιστῆ τῆς ἐπανάστασης κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ δεσποτισμοῦ, θεώρησε χρήσιμο νὰ ἀνατυπώσῃ τρία σπάνια ἔντυπα με τραγούδια τοῦ Ρήγα καὶ τοῦ συντρόφου του Χριστόφορου Περραιβοῦ. Τὰ ἔντυπα αὐτὰ περιῆλθαν στὴν Ἀκαδημία τὸ 1981, χάρις στὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὶς φροντίδες τοῦ ἀείμνηστου Λέανδρου Βρανούση, διευθυντῆ τοῦ Κέντρου ἀπὸ τὸ 1962 ὡς τὸ 1983. Βαθὺς γνώστης τοῦ Ρήγα καὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ ἔμπειρος ἐρευνητής, ὁ Λ. Βρανούσης ἐντόπισε τὰ παραπάνω ἔντυπα, τῶν ὁποίων μετὰ τὸ 1960 εἶχαν χαθεῖ τὰ ἴχνη, καὶ εἰσηγήθηκε στὴν Ἀκαδημία τὴν ἀγορά τους. Στὸν ἴδιο ὀφείλουμε ἐπίσης μιὰ ἀναλυτικὴ παρουσίαση τῶν ἐντύπων με πολλὰ διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν τύχη τους καὶ τὶς ἐπανεκδόσεις τους.

Τὰ ἔντυπα ποὺ ἀνατυπώνονται εἶναι τὰ ἑξῆς:

α) *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΙΣΟΤΗΣ. ΘΟΥΡΙΟΣ, Ἦτοι Ὁρμητικὸς Πατριωτικὸς Ὑμνος πρῶτος, εἰς τὸν ἦχον, ΜΙΑ ΠΡΟΣΤΑΓΗ ΜΕΓΑΛΗ* (Ὡς πότε παλικάρια...).

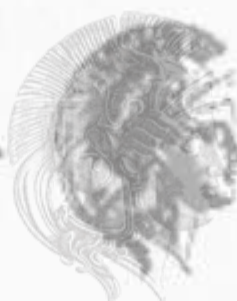
Δίφυλλο, σχ. 4ο (0,258x0,185 μ.). Στὸ τέλος τῆς σ. 4: Ἀπὸ τὴν τοῦ Γένους Τυπογραφίαν ἐν Κερκύρα. Ἡ ἐνδειξη αὐτὴ εἶναι δυσανάγνωστη λόγῳ τῆς διάβρωσης τοῦ χαρτιοῦ. Δυσανάγνωστοι εἶναι ἐπίσης οἱ τρεῖς τελευταῖοι στίχοι τῆς σ. 1 (Νὰ βάλλωμεν εἰς ὅλα, νὰ δίδουν ὀρισμόν. / Οἱ Νόμοι νᾶν ὁ πρῶτος, καὶ μόνος ὁδηγός, / Καὶ τῆς Πατρίδος ἕνας νὰ γένη Ἀρχηγός.) καὶ ἡ κατακλείδα στὸ τέλος τοῦ Θούριου (Πέρας μὲν ὦδε, / Ἡ δὲ αὖ πρᾶξις τέρας.).

β) *ΥΜΝΟΣ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ* Τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς Γραικίας· Πρὸς ξαναπόκτησιν τῆς αὐτῶν Ἑλευθερίας (Ὅλα τὰ Ἕθνη πολεμοῦν...).

Ἐξάφυλλο, σχ. 8ο (0,19x0,125 μ.). Στὴ σ. [12]: Ἀπὸ τὴν τοῦ Γένους Τύπογραφίαν ἐν Κερκύρα. Στὴν ἀρχὴ τοῦ Ὑμνου ἡ χειρόγραφη σημείωσις: (Ρήγα τοῦ Φεραίου).

γ) *ΥΜΝΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ* Παρ' ὅλης τῆς Γραικίας ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΣΤΡΑΤΗΓΟΝ ΜΠΟΝΑΠΑΡΤΕ Εἰς τὸν ἦχον τῆς Καρμανιόλας (Τί θάμβος, κι' ἄμετρος χαρά...).

Δίφυλλο, σχ. 8ο (0,19x0,13 μ.). Στὸ τέλος τοῦ ὕμνου (σ. 3): Ποίημα Χριστοφόρου τοῦ Περραιβοῦ. Στὴ σ. [4]: ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ Χρόνος ἕκτος Πολιτικός.

Α' πὲ Τω' Τδ Γένος Τύπογραφίαν ἐν Κερκύρα.

(2)

Ως ποτ' ἡμεῖς ὑπομνή,
Καὶ νὰ μὴ βγάζωμεν φωνή;
Σὺ ν' ἄμψαι δειμμένοι,
Ζῶμεν τυραννισμένοι,
Καὶ κατ'φρονημένοι,
Στὴ φωτιά, μωρὲ παῖδια'.

Ὅλα τὰ Εὐρὺν τὸ θωρεῖν,
Καὶ πάλ' ἐνθὺς πὲ ἀπερεῖν,
Πῶς τέτοια παλικάρια,
Πῶσαι σὰν τὰ λιοντάρια,
Νὰ ζῶν σὴν τυραννίαν.
Στὴ φωτιά, μπρὲ παῖδια'.

Λοιπὸν τεινάξατε γιὰ μιὰ,
Τὴν τυραννίαν, καὶ σκληριά,
Παράδειγμα μᾶς εἶναι,
Τῶν Προπατόρων μνήμας,
Καθὼς ἐκείνοι ζῶσαν.
Στὴ φωτιά, μωρὲ παῖδια'.

Ἄν περπατῆς μὲς σὰ βανά,
Κ' ἔχεις σωτρεύφες τὰ κλαδιά,
Κανείς δὲν σὲ σιμάρει,
Πῶς ν' ἄσαι παλικάρι.
Ἄλλ' εὐγα, ὦ πολέμει,
Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.

(3)

Τώρα καρὸς εἶναι καλὸς,
Γιὰ νὰ φαγῇ ὁ Διωατός.
Τυραννὺς νὰ σκοτώσῃ,
Καὶ Χριστιανὸς νὰ σώσῃ.
Λοιπὸν ἄς κενηθῶμεν,
Μὲ χαρὰ σὴν Τερκιά.

Ὡς ποτε Ἄνδρες ξακῆσοι
Νὰ ἦσε πάντα σφαλιστοί;
Σ' ἐρήμους, καὶ σὰ δάση,
Κανείς δὲν σᾶς τρομάσει.
Εὐγῆτε, καὶ χυθῆτε,
Στὴν Τερκιά, μωρὲ παῖδια'.

Τώρα καρὸς γιὰ νὰ φαγῇ,
Ὁ καθεὶς εἰς ὅπως φρονεῖ,
Πῶς εἶναι παλικάρι,
Τὸς Τέρκους ἄς Τρακάρη,
Ἄς σφάξῃ τὸς Τυραννὺς,
Μὲ χαρὰ σὴ φωτιά.

Τὰ παλικάρια τὰ καλὰ
Ποτὲ δὲν σέκον σφαλιστὰ,
Ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνδρείαν,
Τεινάζον τυραννίαν,
Καὶ ζῶν μ' ἐλευθερίαν,
Στὸ Δυδιά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ